

Politicorvm Libri Decem

Contzen, Adam

Colonia, [1621]

Cap. XXXIV. Scriptiones de controuersis institutas, etsi eristicæ sint, ad pacem tamen vtiles esse.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95437](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95437)

Disputa-
tiones Au-
gustini.

Colloquiū
cum Pasce-
ntio.

Collatio cū
Donatistis.

Disputatio
Augustini
cum Emeri-
to, cum Ma-
ximo.

Disputatio-
nis adhibe-
re pertinā-
tibus.

§. 2. Nec consuetudinem suam Ecclesia in poste-
rum deseruit. Ut vetera omittam, quoties tempore
Augustini in Africā habita sunt colloquia? ipse Au-
gustinus non scriptis modo, sed collatis sermonibus
contra hæreticos disputauit. Eodem tempore (inquit
Retr. lib. i.) presbyteri mei cōtra Fortunatum quēdam Ma-
nichæorum presbyterum disputauit, qui plurimum temporis ap-
ud Hipponem vixerat, seduxeratque tam multos, ut propter
illos ibi cum delectaret habitare. Quæ disputatio nobis alter-
cantibus excepta est a notariis, veluti gesta conficerentur, nam
& diem habet, & consulem. Exitus fuit, quem idem nar-
rat Augustinus. Consequenti die tandem confessus est (For-
tunatus) nihil aduersus nos inuenire quod diceret, nec sane
Catholicus factus est, sed tamen ab Hipponē discessit. Cum
Donatistis etiam tres dies contulit, quorum longam
disputationem in arcum redegit, & vocauit breuicu-
lum collationem. Cum Fortunio etiam Donatistarum
Episcopo collationem non modo suaserit, sed modum
etiam, rationemque præscribit Epist. 163. ad Eleuther-
ium, & Glorium.

Colloquium etiam cum Pascentio comite hære-
ticos Arianae instituere, sed eā conditione, ut a nota-
riis verba differentium exciperentur, consensit, sed
comes postquam conditionem respuit, merito Au-
gustinus initio colloquium recusauit, comes enim
volebat, ut diceretur, nolebat, ut teneretur, victus ta-
men caritate suscepit.

De nobilissimā verò disputatione ita scribit in Au-
gustini vita Possidius capit. 13. Et de his omnibus pro pace
Ecclesiæ gestis, Augustino Dominus & hic palmam dedit, &
apud se iustitiæ coronam reueruauit: ac magis, magisque, iu-
uante Christo, de die in diem augebatur, & multiplicabatur
pacis vnitas, & Ecclesiæ Dei fraternitas. Et id maxime fa-
ctum est per collationem, quæ ab vniuersis Episcopis Ca-
tholicis apud Carthagem cum eisdem Donatistarum Episco-
pis postmodum facta est, adiuvante gloriosissimo, & religiosissi-
mo Imperatore Honorio, propter quod perficiendum etiam a
suo latere tribunum, & notarium Marcellinum, ad Africam
iudicem miserat. In qua controuersia illi omnibus modis con-
futati, atq; de errore a Catholicis conuicti, sententia cognitoris
notati sunt, & post eorum appellationem pūssimi regis responso,
iuste inter hæreticos damnati sunt. Ex qua ratione solito am-
plius eorum Episcopi cum suis clericis, & plebibus communica-
uerunt, & pacem tenentes Catholicam, multas eorum persecu-
tiones, vsque ad membrorum amputationem, & internecio-
nem pertulerunt.

§. 3. Cum deinde post celeberrimam illam colla-
tionem non deessent, qui dicerent, non permisos fuisse
eisdem Episcopos apud potestatem, quæ causam
audiuit, dicere omnia pro suis partibus, postea in Cæ-
sariensi, Mauritanie ciuitate Emerito sectæ præcipuo
defensori silentium imposuit. Maximum etiam cum
Gothis in Africam venientem conuicit, cum Pelagianis
frequentissime disputauit, adeo ut vel ex eo sæculo
de cæteris coniectura fieri possit, neq; mei institu-
ti est, rem tot iam sæculis in Ecclesiā vsurpatam, ex-
emplis demonstrare: verum ostendere, quantum ab-
errent, qui huiusmodi collationes in vniuersum
condemnant, quia sæpe clamoribus, & iurgiis verita-
tis inquisitio magis impeditur, quam promouetur.
Quod tum fere fieri contingit, cum impudenti am-
bitione victoria queritur, non rerum intelligentia,
cum videri, non discere interlocutores volunt.

Cur verò disputationes exactæ, atque ad normam
dialecticam perfectæ sint necessariæ, ratio est, quia
multi pertinaciter resistunt agnitæ veritati, nec nisi
manifestè conuicti cedunt. Rectè sanctissimus, & in-
cristificis scriptis, collationibusque exercitissimus
præsul Augustinus libro 2. de Ciuitate Dei capite 1.
Si rationis perspicua veritatis infirmus humana consuetudinis
sensus non auderet obflescere, sed doctrina salubri languorem
suum tanquam medicina subderet, donec diuino adiutorio fide

pietatis impetrante sanaretur, non multo sermone opus esset ad
conuincendum quemlibet vanæ opinionis errorem, his qui re-
ctè sentiunt, & sensa verbis sufficientibus explicant. Nunc ve-
ro quoniam ille maior est, & tædior insipientium morbus ani-
morum, quo irrationabiles motus suos, etiam post rationem
plene redditam, quantæ homini ab homine debetur, siue ni-
mia cecitate, qua nec aperta cernuntur, siue obstinatissima
peruicacia, qua & ea qua cernuntur, non feruntur, tanquam
ipsam rationem, veritatemque defendunt, sit necessitas copio-
sius dicendi plerumque res claras, velut eas non spectantibus
intuendas, sed quodammodo tangendas palpantibus, & con-
uentibus offeramus. Hac causa ferid atque aduēnegros
irrefragabiliter conuincendi sunt aduersarij, ut pro-
ciaciam suam, & impudentiam cogantur ipsimet in-
tueri.

Deinde quamuis raro conuertantur sectarij, qui
de colloquijs gloriam aucupantur, minus tamen ani-
mose defendunt illa, de quibus dubitare incipiunt.
Tertio, Ipsa agitatione cognoscuntur penitus intima
errorum, discordiæ, & pugnae sectarum, & vel præci-
pue calumniæ, quas contra absentes Catholicos
confingere in more habent. Quarto, Detegitur eo-
rum contumacia. Quis enim eorum a primo dispu-
tatore, vsq; ad Plessaum in regia, vsque ad Hailbron-
nerum in Neoburgica, manus veritati, & gloriam
Deo sic dedit, ut non puduerit eum conuinci dispu-
tantem potius, quam placuerit a veritate melius do-
ctum esse? nonne rem bene inductam ad discutiē-
dum, vel inconditus peruicaciæ clamor explosit? vel
si clamori contra veritatem negata est prærogatiua,
simulatio morbi deseruit? Res plane puerilis, adeo
subitanæ, adeoque sæuum morbum fingere, ut de-
na, vel vicena in alieno libro loca non possis osten-
dere, quæ alias excerpseris, & perpendaris? Et tamen
sic duo nobilissima nostri temporis colloquia finiue-
runt? Plessaus in Gallia ductor Cataphractorum, Ja-
cobus Hailbronnerus in Germania Papa Luthera-
norum, uterq; enim simulatione morbi ignominiam
publicam præcidere, quam sua vitia audire, & discere
veritatem maluit.

Qui fructus
colloquiorū.

CAPVT XXXIV.

Scriptiōnes de controuersijs institutas, et si
eristicæ sint, ad pacem tamen vti-
les esse.

§. 1. SCRIBENTIVM atque contententium multi-
tudo efficit, ut multi prudentiores in contro-
uersiam vocent: An omnino expediat de rebus fidei
libros scribere? Verum non sunt audiendi illi, qui
hac de re dubitant, nedum qui scriptiōnes in vniuer-
sum abolendas censent. Adeo quidem ut Catholicorum
pro fide scriptiōnes inhibere, sit perinde atq; fi-
dem prodere. Certe Apostolus Paulus pleraq; Epi-
stolas contra sectarios conscripsit, de iustificatione,
lege, prædestinatione ad Romanos, & Galatas, de va-
rijs Pseudoapostolorum erratis ad Corinthios, Phi-
lippenses etiam admonet, ut caueant canes, malos ope-
rarios. Colossenses, ne quis eos decipiat in sublimitate ser-
monis, aut per inanem philosophiam. Thessalonicenses in-
struit contra eos, qui dixerunt instare diem extremum,
Epist. ad Hebræos tota est in oppugnatione Judaizā-
tium. Controuersias etiam tractant Joannes, Jaco-
bus, Petrus in suis Catholicis: adeo ut qui morem re-
ceptum de controuersijs scribendi culpæ audent, ij-
dem de Apostolis ac Spiritu S. sibi iudicium sumant.
Veterum libri qui de multis pauci ad manus nostras
venerunt, inspiciantur, magnam partem eristici sunt,
& hæreses inlequantur, non opus est hoc docere, pa-
gina

Scribendum
pro defen-
denda fide.

Apostoli cō-
tra hereti-
cos scripse-
runt.

Idem fecere
patres.

ginæ ipsæ clamant, si cui graue auctores adire, consulat indices Tertulliani, Cypriani, Athanasij, Hilarij, Ambrosij, Hieronymi, Augustini, aliorum. Factum igitur hoc semper in Ecclesiâ, ut hæreses clam serpentes, aut aperte grassantes omni cura tollerentur, quod quia facillime scriptiõibus fieri potest, illæ usurpandæ sunt, cum facillime in aliorum cognitionem veniant, meditate concinnentur, & tenet diuissimè possint, præsertim cum ipsa colloquia scribi per notarios soleant, ut non modo præsentibus instruantur, sed longe distiti pacatissime interesse disputationi, & de re iudicare possint.

Non omnibus respondendum semper.

§.2. Quid nî Catholici in hoc sedulo incumbant, ne desit sua veritati defensio, cum sectariorum cruenta præla, & in scribendo rabies tantam imperitorum hominum stragem dederit? Conuictis, Epigrammatis, famosis libellis omnia miscendæ aduersarij, de Pontifice, Cæsare, cunctis principibus Catholicis atrocitas, & infamia sparguntur. An nos ad hæc omnia tacere conuenit? An nostro silentio causam bonam prodeire, calumnias aduersariorum securas reddere, & currentibus spe impunitatis calcar addere non cauebimus? Non quidem omnibus respondendum iudico. Vere Augustinus l.2. de Ciuit. Dei. cap. 1. Et tamen quis disceptandi finis erit, & loquendi modus, si respondendum esse respondentibus semper existimemus.

Nam vel qui non possunt intelligere quod dicitur, vel tam duri sunt aduersitate mentis, ut etiam si intellexerint, non obediunt, respondent ut scriptum est, & loquuntur iniquitatem, atque infatigabiliter vani sunt. Quorum dicta contraria si toties velimus resellere, quoties obnixâ fronte, statuerunt non curare quid dicant, dum quocunque modo nostris disputationibus contradicant, quam si infinitum, & arduum sum, & infructuosum, vides. Non igitur omnibus responderi necesse est, semper tamen aliquibus occurrendum, ne victrix imperitia de veritate triumphet.

§.3. Quantum verò illorum malitiæ Catholicorum obstant scriptiões, odia atque leges aduersariorum satis ostendunt. Quæ enim in Bellarminum, in societatem vniuersam non comminiscuntur? quæ omnia eo pertinent, ut cum exosos fecerint eos, qui Euangelium enunciant, ipsam etiam veritatem contemptibilem efficiant. Nunc verò etiam furentius irascuntur, cum indies se clarius cognosci, ac confutari sentiunt, tot enim famosis libellos, & picturas in singulas nundinas protrudunt, ut nuper Hollandiæ procures publico edicto homines notarios coercere debuerint; nam illic fere enormium conuictorum, atque maleficarum chartarum est officina, vel quod talibus ibi plures delectentur, vel quod istæ maior sit, quam aliis prouinciis scelerum licentia. Vel denique, quod multis primoribus putent non displicere, nec abnuunt operam lucri cupiditate ad omnia parati artifices.

§.4. Alij scriptiões quidem necessarias iudicant, verum moderatas, & familiares, itaque nec hæreticos vocari sustinent eos, quibus iam olim anathema dictum est, nec asperius verbum admittunt.

Scriptiões moderate, sed aperte, & sine dissimulatione sint.

Moderationem quidem, & humanitatem tum in cæteris, tum sacris disputationibus maxime ad rem facere iudico, & vbiq; adhibendam esse, ita tamen ut res suo momento, & grauitate ponderentur, ne hæreses tolerantur, ne velut res leues, aut Philosophicæ controuersiæ æstimentur. Si enim illa opinio inualuerit, mox consequetur omnium Religionum commistio. Non igitur conuincendi sunt dumtaxat errores, sed etiam discernendi, nec probo pastorem, si cum lupum occidentem viderit, non audeat eum suo nomine appellare. Quod si lupus molli lanâ tectus caulas ingrediatur, proditor est ouium, qui non monet sub agnâ pelle exitium latere. Ignauus est miles, qui vocare hostem formidat, à quo iugulum

peti videt. Itaque ad exemplum sanctorum Apostolorum, & inter eos, Joannis, qui de pectore dominico plenissime caritatem hausit, detegendi, nominandi, fugiendi, detestandi sunt hæretici, nec aue illis dicendum, de hæreticis loquor, non illis, qui perimperiã, vel infirmitatem alieni erroris assecræ sunt, & id, quo primâ fraude illigati sunt, non abijciunt, quia nondum aliud, quod melius teneant, acceperunt. His non modo humanitas, comitasque, sed etiam misericordia impendenda, quia difficilime verum inuenitur à quærentibus, & innumeræ causæ sunt, ut non quærat.

At verò Tertullian. colloquia cum hæreticis improbat, & scriptiões: alij multi perniciofa colloquia, & scriptiões inutiles dixere. Respondeo, colloquia si libera, moderata, in forma syllogisticâ transacta, sine tergiversatione, addito etiam iudicio, quod arbitri præsentibus pronuncient, vtilia esse. scriptiões etiam ad eam amussim exigendæ sunt, vrgendique sectarij, ut pede collato de sententia Catholicorum disputent, non sua somnia, & quos ipsi sibi fingunt aduersarios, oppugnent. Itaque ad pacem etiam faciunt scripta illa bellica, & iam multa millia ad Catholicam rediẽre, communionem scriptorum, quibus colloquendi occasio defuit.

CAPVT XXXV.

Certissimam & compendiosam ad pacem viam esse generale Concilium, ostenditur ex scripturis.

§.1. **A**DIVMENTA pacis, & ea, sine quibus componi pax non potest, hætenus produxi, omnia ad concordiam honestam, firmam, ac salutarem referens, nunc ad illud venio, quod solum ad pacem sufficit, quod frequenter tumultuanti orbi pacem intulit, quod non nisi ignorantes, & extremè rudes, aut inflexibiliter contumaces, præfractæ respuentes, in litibus, & exitio reliquit, nempe totius orbis Christiani Generale Concilium: Ita nos sacra literæ edocet, cum significant errare illud non posse, & vocem Concilii, vocem esse Spiritus sancti. Nam A. & 15. Visum est Spiritui sancto, & nobis, inquit primi Concilii patres, neque enim ita illorum constitutionibus Spiritus sanctus adfuit, ut posterorum Ecclesias desereret, nec minus sequentia tempora, quam prima ope sancti Spiritus egerunt. Si igitur ut in scripturis est infallibilis veritas, ita etiam in Conciliis legitime congregatis, si generalia sint, certe qui scripturis credit, is quoque Concilii canonibus fidem adhibeat, est necesse, cum scripturæ in Conciliis veritatis auctoritatem, & veritatem auctoritatis commendent. Occurrere solent: Hanc Apostolorum fuisse Synodum, ideòq; Spiritu sancto duce ad normam veritatis, sine erroris suspitione directam, in posteris certitudinem, & gubernanda Ecclesia constantiam esse labefactatam. Maligni sunt huiusmodi æstimatores diuinæ bonitatis, quæ cum Ecclesiâ suâ manet usque ad consummationem sæculi, quæ frustra iuberet audire doctores, & pastores, si simul omnes aliquando errare possunt. Qui cum gratiam Dei ad annos quadraginta, aut quinquaginta extendunt, intra breuissimum spacium conflingunt. Qui iam pridem Ecclesiam delisse somniant, si nihil definite potest, nulla est igitur auctoritas, quæ vel hæresin damnare queat, vel consummare orthodoxos. Contra omne iudicium exceptionem querit improbitas, ut cum omnem iudicantis sententiam incertam fecerit, sine metu damnationis volitet, & impune grassetur.

§.2. De-